

Kategorije kojima se može dati zekat

[Bosanski – Bosnian – بوسني]

www.Islamqa.info

Prijevod:

Senad Muhić

Revizija:

Ersan Grahovac

2014 - 1435

IslamHouse.com

﴿مصارف الزكاة﴾

« باللغة البوسنية »

موقع الإسلام – سؤال وجواب

ترجمة:

سناد موهيتش

مراجعة:

أرسان غراهوفاتس

2014 - 1435

IslamHouse.com

Kategorije kojima se može dati zekat

Pitanje:

Koji su to fondovi u koje je obavezno dati zekat?

Odgovor:

Hvala Allahu.

Postoji osam kategorija kojima se može dati zekat. Njih je Allah dovoljno objasnio i obavijestio nas da je to obaveza, i da je taj propis zasnovan na apsolutnom znanju i mudrosti.

Allah Uzvišeni veli: *Zekat pripada samo siromasima (fukara') i nevoljnicima (mesakin), i onima koji ga skupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku. Allah je odredio tako! - A Allah sve zna i mudar je.* (Et-Tevba, 60.)

Dakle, ovo je osam kategorija u koje se može izdvojiti zekat.

Prva i druga kategorija: Siromasi i nevoljnici (fukara' i mesakin).

Ovim kategorijama se daje zekat kako bi se njihove osnovne potrebe ispunile.

Razlika između siromaha i nevoljnika:

Siromasi su u većoj potrebi od nevoljnika. Siromah je ona osoba koja nema dovoljno za osnovne životne potrebe za sebe i svoju porodicu u narednih pola godine. Nevoljnik (miskin) je u boljem položaju od siromaha, i to je ona osoba koja ima polovinu ili malo više od polovine onoga što mu je potrebno. Takvima se daje zekat kako bi se ispunile njihove potrebe.

Međutim, postavlja se pitanje: Kako se određuje nečija potreba ili šta je to što nam ukazuje da je neko potreban?

Islamski učenjaci vele: „Njima se daje onoliko koliko im je potrebno za jednu godinu, jer kada prođe godina, obaveza je izdvojiti imetak. Pa, kao što je godina ta na osnovu koje određujemo kada nam je obaveza dati zekat, tako isto se gleda koliko je za godinu dana potrebno da bi se osnovne potrebe fukara i miskina ispunile. Ovo je lijep govor, tj. dajemo siromasima i nevoljnicima onoliko koliko im je potrebno za cijelu godinu, bez obzira da li im dali hranu ili odjeću ili dali novac kojim će kupiti ono što je potrebno ili određeni alat koji je osoba stručna da koristi, poput: krojača, stolara i sl. Bitno je da im se da ono što će njima i njihovim porodicama biti dovoljno za cijelu godinu.“

Treća kategorija: Oni koji učestvuju u prikupljanju zekata (العاملون عليها)

To su oni koji su od islamske vlasti ovlaštteni da od ljudi prikupljaju zekat. Zato je Allah rekao: *والعاملون*

عليها , a nije rekao: والعاملون فيها , aludirajući na to da oni imaju neku vrstu ovlasti. U njih se ubrajaju: oni koji ga ubiraju koji ga uzimaju od davalaca, oni koji ga dijele onima kojima se daje zekat, pisari, i njima slični. Svi oni učestvuju u prikupljanju zekata i daje im se od zekata.

Međutim, postavlja se pitanje: Koliko im od zekata pripada?

Njima se daje srazmjerno opisu ili količini posla koji su uradili. Takvima se daje bez obzira bili bogati ili siromašni, jer oni uzimaju zekat zbog posla koji su obavljali, a ne zbog potrebe.

Dakle, daje im se srazmjerno poslu kojeg su obavili.

Ako se procijeni da su sakupljači zekata ujedno i siromasi, onda im se daje zekat zbog posla kojeg su uradili i još im se daje zbog njihovog siromaštva onoliko koliko im je potrebno za godinu dana. Dakle, oni imaju pravo na zekat zbog dva razloga: jedan razlog je posao koji su uradili sakupljajući zekat, a drugi razlog je njihovo siromaštvo, pa im se daje za oba razloga zajedno. Tako, ako im damo za njihov rad, a to ne bude dovoljno za njihove potrebe u periodu od godinu dana, upotpunjavamo dok ne bude dovoljno. Primjer toga je sljedeći: Ako procijenimo da je nekom potrebno za godinu dana deset hiljada rijala,¹ pa mu damo deset hiljada rijala i on ih uzme, a zaslužio je dvije hiljade rijala

---

¹ Oko dvije hiljade eura. (op. rev.)

za posao kojeg je obavljao, onda mu je dvije hiljade za posao, a osam hiljada za siromaštvo.

Četvrta kategorija: Oni čija srca treba pridobiti

Njima se daje kako bi se pridobili za islam. To su nevjernici za koje postoji nada da prime islam, ili muslimani kako bi se njihovo vjerovanje učvrstilo, ili pokvarena i zla osoba kako bi se njegovo zlo odstranilo od muslimana, i slično tome. To su osobe u čijem pridobijanju biva opća korist za muslimane.

Međutim, da li se uslovljava da ta osoba bude poznata i cijenjena u svome narodu, kako bi se ostvarila opća korist ili je dozvoljeno da se dadne zekat, pa makar to bilo i za ličnu korist, poput čovjeka koji je skoro prihvatio islam, pa mu je potrebno dati kako bi se njegovo vjerovanje učvrstilo?

U vezi ovog pitanja se razilaze islamski učenjaci, a ja sam izabrao stav da je dozvoljeno dati i čovjeku koji nije poznat i cijenjen u svome narodu. Dakle, može se dati i čovjeku radi lične koristi, poput učvršćivanja vjerovanja u njegovom srcu, jer Uzvišeni nije ograničio propis, nego je uopćeno kazao: ***i onima čija srca treba pridobiti.***

Ako je dozvoljeno dati siromahu radi lične koristi kako bi ojačao svoje tijelo i nahranio se, onda je preče da se može dati čovjeku čije se srce treba ojačati vjerovanjem, jer je jačanje srca vjerovanjem važnije nego jačanje tijela hranom.

Kada se zekat uruči nekoj od ove četiri kategorije, on postaje njihovo potpuno vlasništvo, bez obzira da li u toku godine nestao razlog zbog kojeg su primili zekat. Dokaz tome je što se u ajetu spominje *lamu-t-temlik*, tj. lam koji ukazuje da su oni stvarni vlasnici onoga što su dobili (*inneme-s-sadakatu li-l-fukara...*).

Korist iz ovoga jeste da onaj koji je kao siromah dobio zekat, nije dužan da ga vraća ako u toku godine postane bogat.

Npr. ako siromahu dadnemo deset hiljada rijala za godinu dana, a on se u toku godine obogati tako što primjera radi zaradi određeni imetak ili ga naslijedi. U takvom slučaju on nije dužan da vraća imetak koji je dobio od zekata, jer je on postao njegovo vlasništvo u potpunosti.

Peta kategorija: Za otkup iz ropstva (ve fi-rikabi)

Islamski učenjaci riječ *er-rikab* tumače na tri načina:

1. Pod riječju *er-rikab* se podrazumijeva *mukatib*, a to je rob koji otkupi sam sebe od svoga vlasnika uz dogovor da mu to naknadno isplati. Takvom se daje od zekata kako bi mu se pomoglo da vrati dug svome bivšem vlasniku.

2. *Er-rikab* označava i roba (*er-rekik el-memluk*) za kojeg neko dadne zekat da bi ga otkupio i oslobodio.

3. *Er-rikab* je i zarobljenik (*el-esir*) musliman za kojeg se iz zekata izdvoji svota i uruči nevjernicima kako bi ga oslobodili.

U to ulazi i otmica, pa npr. ako nemusliman ili musliman otme nekog muslimana, može se izdvojiti zekat otmičaru kako bi se taj musliman oslobodio, jer razlog zbog kojeg se daje zekat u ovom slučaju je isti kao i u slučaju zarobljenika, a to je njegovo oslobodanje.

Ovo se radi ako ne postoji drugi način da se oslobodi osoba koja je kod otmičara.

Šesta kategorija: Prezaduženi

Islamski učenjaci dijele dug na dvije vrste: Dug koji je uzet da bi se popravili međusobni odnosi i dug koji je uzet za ispunjavanje potreba.

Primjer duga za popravljjanje međusobnih odnosa je kada se dva plemena zavade. Kada se čovjek zaduži da bi učinio ovaj hajirli posao i pomirio muslimane, daje mu se iz zekata kako bi vratio taj dug, bez obzira da li on bio siromah ili ne. Nije uslov da bude siromah, jer mu se ne daje radi lične potrebe i siromaštva nego mu se daje zbog opće koristi koju je prouzrokovao.

Druga vrsta je onaj koji se zadužio kako bi riješio svoju ličnu potrebu. Takvom se daje pod uslovom da nema imetka kojim može vratiti dug.

Postavlja se pitanje: Da li je bolje da mi dadnemo zaduženom novac pa da on vrati dug ili da mi vratimo onome kome je dužan?

Odgovor na ovo pitanje se razlikuje od stanja do stanja: Ako je dužnik dobar čovjek koji vodi brigu o ispunjavanju ugovora, onda će se njemu dati zekat kako bi ga on lično vratio, jer će na takav način biti udaljeniji od ponižvanja pred onima kojima je dužan. S druge strane, ako je osoba rasipnik i ne vodi brigu o vraćanju duga, nego koristi novac za kupovinu onoga što mu nije potrebno, onda ćemo otići do onoga ko je posudio novac i upitati o svoti koju mu je dužan, te ćemo izdvojiti tu svotu ili jedan njen dio, zavisno od toga koliko smo u mogućnosti.

Sedma kategorija: u svrhe na Allahovom putu (fi sebilillahi)

Pod izrazom *fi sebilillahi* u ovom ajetu se misli isključivo na džihad na Allahovom putu. Nije ispravno kazati da se *fi sebilillahi* odnosi na sve što je korisno, jer da je tako, ne bi onda bilo svrhe nabrajati ostale kategorije, jer svaka od njih je korisna i na Allahovom je putu: ***Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga skupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku. Allah je odredio tako! - A Allah sve zna i mudar je.*** (Et-Tevba, 60.)

Dakle, *fi sebilillahi* je davanje zekata u svrhe džihada. Onaj ko se bori i ratuje na Allahovom putu može da uzme zekat kako bi se osiguralo ono što im je potrebno za borbu.

Dozvoljeno je također da se kupi i oružje od zekata, pa da im se ono uruči, ali uslov je da ta njihova borba bude na Allahovom putu.

Šta je to borba na Allahovom putu, pojasnio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je upitan o čovjeku koji se bori da bi pokazao hrabrost, koji se bori radi slave svoga plemena, koji se bori da bi ga drugi vidjeli – koji od njih je na Allahovom putu? Na to je Allahov Poslanik savs odgovorio: „**Ko se bude borio za to da Allahova Riječ (Zakon) bude iznad svega – taj je na Allahovom putu.**“

Onaj ko se bori radi svoje države ili nekih drugih ciljeva ne zaslužuje ono što zaslužuje osoba koja se bori da bi uzdigla Allahov zakon ni po pitanju ovosvjetskih, a ni po pitanju onosvjetskih nagrada i priznanja.

Onaj ko se bori isključivo iz hrabrosti, dakle voli borbu jer je hrabar, također ne zaslužuje nagradu jer nije na Allahovom putu.

Tako i onaj koji se bori radi pozicije i kako bi ga drugi vidjeli nije od onih koji to čine u ime Allaha.

Dakle, svi oni koji se ne bore na Allahovom putu ne zaslužuju zekat, jer Uzvišeni veli: ***i u svrhe na Allahovom putu***, a to je džihad koji se vodi isključivo kako bi se Allahova riječ i zakon uzdigli.

Učenjaci vele: Čovjeku koji se posveti izučavanju islamskih nauka se može dati zekat kako bi njime pokrio potrebe vezane za hranu, piće, stanovanje i knjige, jer je izučavanje islamskih nauka jedan vid borbe na

Allahovom putu. Imam Ahmed veli: 'Bavljenju naukom nije ravno ništa, ako to bude radi Allaha.'

Svi šerijatski propisi su zasnovani na znanju. Nijedan propis nije zasnovan bez znanja.

Allah je objavio knjigu kako bi ljudi po njoj pravedno sudili i izučavali propise koji su im objavljeni, te kako bi naučili svoju vjeru, bilo da se radi o uvjerenju, riječima ili praktičnoj primjeni.

Džihad na Allahovom putu je jedno od najboljih djela i on predstavlja vrhunac islama i nema sumnje u njegovu vrijednost. Znanje u islamu ima veliki stepen i ono ulazi u pojam džihada, što je veoma jasno i u čemu nema ništa sporno.

Osma kategorija: Putnik

To je putnik koji u toku putovanja potroši ili izgubi svoj imetak. Takvom se daje iz zekata, bez obzira da li je bogat ili nije, kako bi mogao da stigne u svoje mjesto. Ako se putnik zadesi u takvoj situaciji, neće mu se kazati: „Posudi novac, pa ga kasnije vrati.“, međutim, ukoliko bi on svojevolutno htio da ga posudi, može to da učini.

Kada bismo npr. vidjeli osobu koja na putu od Mekke do Medine potroši ili izgubi svoj imetak, možemo mu dati od zekata onoliko koliko mu je potrebno da stigne u Medinu, bez obzira da li on tamo bio siromašan ili ne.

Nakon što smo spoznali fondove u koje se može dati zekat, onda nam postaje jasno da se zekat ne može izdvajati za druge fondove i kategorije mimo spomenutih.

Na osnovu spomenutog, zekat se ne može dati za izgradnju džamija, pravljenje i popravak puteva, izgradnju biblioteka i sl., jer Uzvišeni nakon što je spomenuo kategorije u koje se može dati zekat, veli: ***Allah je odredio tako! - A Allah sve zna i mudar je.***

Tj. Allah je odredio kategorije kojima se može dati zekat i obaveza je tako postupiti, jer je On Sveznajući i Mudri.

Zatim, nameće se pitanje: Da li nam je obaveza izdvojiti zekat svim kategorijama?

Odgovor na to pitanje: Nije obaveza da se izdvoji svim kategorijama, nego je dovoljno samo jednoj. Dokaz tome je hadis u kojem se spominje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Muazu u Jemen, i tom prilikom mu je kazao: „**Poduči ih da im je Allah propisao zekat koji se uzima od njihovih bogatih i daje njihovim siromašnim.**“

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu nije spomenuo osim jedne kategorije, što ukazuje da ajet koji govori o kategorijama kojima se može dati zekat ukazuje da ga spomenute kategorije zaslužu i da se može dati bilo kojoj od njih, a ne da se mora svima dati.

Sljedeće pitanje koje se postavlja je: Koja kategorija je najpreča za zekat od spomenutih osam?

Odgovor: Najpreča je ona kategorija koja je najpotrebnija. Sve kategorije zaslužuju da im se izdvoji zekat, ali najpreče je dati onima koji su u najvećoj potrebi. U većini slučajeva, najveću potrebu imaju siromasi i nevoljnici, jer je i Allah Uzvišeni počeo ajet sa njima: ***Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga skupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku. Allah je odredio tako! - A Allah sve zna i mudar je.*** (Et-Tevba, 60.)

A Allah najbolje zna.

Medžmu'u fetava Ibn Usejmin, 18/331/339.

Islam, pitanja i odgovori.